

Latweefchu Awises.

Nr. 45.

Zettortdeenâ 10. Nowemberi.

1860.

Awifchu = sinuas.

Behterburga. Muhsu Kunga un Keisera augsti zeenitas nelaika mahtes, **Aleksandras Weodorowuas**, lihki 28tâ Oktoberi ar peenahkamu leelu gohdu no Zarskojes Selas pils nowedufchi us Tschesmes Nikolaja basnizu. Tad 29tâ Oktoberi ar augstai Keisereenei peederrigu behrugohdu waddijufchi no Tschesmes basnizas pa Behterburgu us leelo Behtera-Pahwila basuizu. 5tâ Nowemberi wiannu Keiseru kappôs glabbajufchi. Keisers pawehlejis, ka wiffai walsti 6 mehn. buhs truhreht. Birnâs 6 neddekâs jatruhre ar leelo truhreschanu.

Italia. Par Kapuas panemfchanu raksta tâ: 20tâ Oktoberi no pulksten 4—8 Sardinjeri pilfatu bombardeerejufchi itt neganti. Pilfatneeki cefahloht naw schahwufchi, bet tad arri bombardeerejufchi ar wiffu spehku lihds pulksten 1nôs nakti. Atkal fahlfufchi maktigi ar bombehm schautees 4trôs, bet jaw 8½ no rihta pilfata tohni uslikkfufchi balto karrogu par parahdischanu, ka gribboht padohstees. Diwjôs pehz pufsdeneas (21mâ Oktoberi) padewufchees tâ faderrejufchi: 9 tuhft. Bruntfcha Kehnina farra-wihri ar saweem eerohtfcheem un farra-gohdu isgahjufchi no pilfata, bet pee Kaser-tas teem bij ja-atdohd sawi eerohtfchi un Sardinjereem ja-atdohd. Saldatus allasch pa 6 simteem ar Eisenbahni noweddufchi us Neapel un tohs liks par saldateem Sardinjeru pulkôs; tohs wirfnekus ne peenehmufchi, jo ne effohl zeenigi Italias farra-fpehlâ deeneht. Kapuâ dabbujufchi 10½ tuhft. farra-wihru ar 6 Generaleem, 200 leelu-gabbalu, 20 tuhft. plintu, 10 tuhft. sohbinu, 80 rattu ar lohdehm un pulweri, 500 firgu un maulehseku un dands zittu farra-leeku un prowjantes un mundeerinu.

Italia. Sardinias Generaleš Sonnazs ar luggu paligu panehmis Molas pilfatinu pee Gaetas, un nu scho tohti stipru pilfatu Gaetu, fur patš Kehninsch Franzis wehl turras, fahf aplehgeriht. Schim pilfatam effoht 10 tuhft. eemahjotaji, kas nu leelas breefmas redsehs. Tadeht Gulenderi effoht to padohmu dewufchi: Nr azzim warroht redseht, ka Kehninsch të ne warreschoht ilgi turretees; tikkai wolti til dands affinu isleschoht un tahdu leelu pohstu un nelaimi padarreschoht. Tadeht lai iseet patš ar labbu. — Durd, ka Franzis scho padohmu klaufischoht un jaw taisahs iseet no Gaetas; bet atkal zitti falka, ka gribboht turretees zil spehdams. Pa tam redsoht, ka pretti-turreschanahs welta, 20 tuhft. Brantfcha farra-wihri, kas bijufchi pee Gaetas, aisgahjufchi pahz rohbescheem Pahwesta walsti, fur teem sawi eerohtfchi bij ja-atdohd. Tâ tad nu par dands ilgi tur wairf ne laufees. — Kehninsch Wiktors Emanuel, fo ir Neapeles walstis laudis ar zeddelehm taggad aizinajufchi par sawu un wiffas saweenotas Italias Kehninu, 27tâ Oktoberi (Stâ Nowemberi) ar leelu stahiti eegahjis Neapeles pilfata un ar leelu gohdu un gawilfchanu usneems tappis. Garibaldis wiannu usnehmis, winna rohlâs atdewis Diktatera waldischanas spehku un aisgahjis dšibwoht sawâ muifchâ masâ Kapreras fallinâ. Wiffadu leelu gohdu un pateizibu winnam parahdijufchi, bet wifsch to ne gribboht. — 3.

• Wehl par wehrgu buhfchanu.

(Skatties Nr. 44.)

„Nehgeri irr gan arri blehau pilni, duhmigi tâ ahtrputri, sawjahs, reijahs un plehschahs sawâ starvâ tâ suani, irr gan tohti kuhri, stubrgalwigi, un tibri pohsis un frusts ar winneem, ja winnus ne proht waldbiht; tee irr tâ zuhkas nestaldri, beskaunigi, neschkihsti un wiffadu

netikkumu pilni, tomehr tee no frds un dabbas ne irr launi, nedf stikkoti blehschi un saaki; bet tee irr, — ja leelu gohdu teem dohdu, — itt kà besprahitigi, nejehta behrnt, kas pasudduschti, ja teem naw tehwa, ihsti teizohst kunga, kas winnus walda un kalpina. Tee irr dsi m mufchi wehrgi, tadeht teem tad tillai warr labbi slachtees, kad tee irr un paleef wehrgi un teem faws sinnam's kungs. Bes lahda kanga teem ja-eet pohsta; jo nejehta behrnt ne warr palist bes tahda, kas winnu audstna."

Teizu: „Ja nu teem nelabs, neschehtigs kungs, tad teem jo leels pohsts, jo naw nekahdu likkumu, kas tahdu nabbagu farga, nedf taifutbu tam dohd. Niskai un zeet-sirdigi kungi paschi padarra, ka teem japaleef woi par lohpu, jeb par niskai swebru, kas atreebjahs kà spehdams; arri no wehrgu ne warr zittu galdihst, kà kuhtru pee darba, ne-ardohmigu sawà dshwè un ne-ustizigu; jo winseh jelle ne dshwo few pascham, bet tillai kungam. To arri wissu pasaulè redsam pee zittahm tautahm, kas tohp kalpinatas un irr kalpinatas tappuschas daschu gad-du-simteni. Ur to laudis ne tohp labbati bet slistati pee meefas un dwehseles."

Kungs fazzija: „Ak, ne lihdsnajeet jelle Nehgerus ar ziträhm tautahm un winnu tikkmeeem. Baltee, ir dsel-tanee zilwefti itt wiffi no Deewa jaw radditi dauds augstakà lahrtà, teem pawiffam zittahds gars. Palaidet brijwu baltto zilwekù, kas par wehrgu jeb kalposchanà dšimmis un audstis, un ilgi ne buhs, tad tahds, jeb tahda tauta, sinna's nahst un nahst pee gaismas un spehta, prahitigi darichs un gohdam dshwohs, lai arri eefahohst eetu schà un tà. Bet Nehgeru jeb Nehgerus palaiduschti brijwus, kas tohp no teem? Tillai rettu rettam lahdam til dauds laimes un prahta, ka tam labbi slahjajhs, warr dshwoht, jeb pazekahs gohda-lahrtà. Wiffi zitti loh-piffi dshwo! Ne grihb strahdaht; tillai strahda, kad bads speesch ar leelu speeschamu, un ko nopehtijuschti par Deemu, to allasch wallarà un nakti aplam isehere, un tà darra, kamehr, woi nu nonihst gluschti, woi atkal lahdam kungam paschi padohdahs par wehrgu; bet ar tah-deem tad wehl jo leels krustis ne kà bijis papreefeh, jo palikkuschti lihderitgi un wairf ne grihb gohdigi klanstht. Woi wehl ne tizzeet, bet teiffest, ka kungi pee tam wainigi, kas winnus tahds raddinajuschti un audstinajuschti? Tad, peeninneet, kà tad tur eet tal jaunà Nehgeru walst, Aitas leelà fallà, fur Nehgeri baltus apkahwuschti woi isdsinnuschti, un nu falla tohp waldbita po pascha aizinata m e n a Keisera? Woi tur tad naw beidsama's pohstis itt wiffem?! Kahdu gudritbu un gohdu tur tee Nehgeri gan rahda? Lai Deews pasfarga! Lohpi jaw labbati sawà starpà dshwo! Un atkal, kà tad tur eet Awrikas

juhmallà tanni brijw-walsti L i b e r i a, fur schelstirdigi Entenderi tohs par til aplam leelu naudn ispiertus dauds tuhstoschus Nehgeru-wehrgus nowedduschti, teem tur kristibu, brijwestibu un augligas semmes pawillam demuschti, lai nu paschi fewi walddidami, paschi dshwo kà tihst? Woi nu labbi dshwo, kà gohdigi zilwefti, laimigi un pahrtikuschti? Awises til stahsta, ka ne-eet un ne-eet, nihst un pohstis, jebfchu arri missionari deesgan ar teem isdarbojajs!

Teizu: „Naw brijwus! Un Nehgeru tauta pee tam naw wainiga, bet tee kas winnus palaisch brijwus us ahtru rohlu un pirms tahds mulkis, — kas naw raddis us pascha lahjahm slahweht un staigahst pasaulè, bet no kunga rohkas un pawehleschanas ween waddihts tappis, — labbi mahstis tappis pats pasaulè dshwoht. Palaidi mulki leela pasaulè, tad tam janihst ar sawu mulkibu. Woi tad daschs Nehgeris labbi audstnabts un ffohlehtis naw palizis par itt gudru un teizamu wihru? Pats esnu redsejis Zelgawà Nehgeri, kas pa wiffu Giropu irr sinnam's kumedianu meisteris. Tadeht Nehgeri naw teizami par lohpeem, bet par zilweleem, itt kà zitti zilwefti, un japateiz kristigeem missionareem, kas ar to darbojajs, zaur kristigu tizibu tohs isaudstnast zitteem lihdsigus."

„Mas preela tee no tam peedshwohs, jo Nehgerus labbi pashtu. Par dauds dšilti jaw negrimuschti lohpu lahrtà! Tee zittu ne stin un ne grihb, un zitta leeta teem ne derr, kà tillai wehrgu buhschanà. Jo Awrikà sawà tehwu-semme tee no tehwu-tehwu laikeem jaw wiffi irr bijuschti wehrgu buhschana. Tee wiffi tur irr dšimmuschti un auguschti wehrgi un ar to tà apradduschti, kà Lappu tauta ar sawu pohsta dshwi leelà salnà, kas siltas semmes nowesti tē ne grihb dshwoht un ilgojajs un stedsabs at-pakkat us sawu tehwu-semmi paschà seemeli. Nehgeru tautas un wiffi Nehgeri no saweem maseem un leeleem paganu melneem Kehnteeem wehl 100 reises uifnaki un gruh-takt tohp kalpinati, mohziti un kauti ne kà schiggana sraga kauli! Turprettim Nehgereem pee minis irr dshwe bes behdahm, ja til tihfchi blehnas ne darra. Paprafest, ja tihl, mannam Nehgerim, woi grihb par brijwu palist? Ne grihb ne kristibu peentem, bidamees, ka tad winnu tuhda atlaidischu." Es ne jautaju; jo dohmaju, woi tad tahds nabbags mannim to drihst teift! Bet fazziju: „Nehgeri tomehr mihle sawus behrnt, wezzakus, sawu wihru, kà ir meh's mihlejam?"

„Mihle gan, — bet mihlejajs kà lohpi!! Redseet: Awrikà mannim mahjäs irr wehl ohtes melns fullainis. Allasch mannim gohdigi bij kalpojais un rahms wuis bis. Bet nu paleef noslummis, par dauds kuhtrs, niksigs, — ne schà, ne tà winnu warru sawaldihst. Tad

winnam teizu: „Scho baltu deenu es tewi pahrdobschu zittam fungam!“ Tad kritte pee lahjam un brehe, lai apschlojohs! Pee fawa funga gribbobt palikt, — ne atstahschobt, — til luhdsoht weemu weenigu schelastibu, tad gohdiqi klauffschobt. — „Nu ko tad gribbi? Kas tew notizzis?“ Tad teize Nehgeris: „Gsmu eemiblojees eeffsch Midas, tabs wehrgreens pee M. . . funga. Bes winnas mannim janowirst! Apschlojectees, dohdeet mannim to par feewu!“ — Runnaju schä tä israhdidams, fa neeli buhs, bet welti Palikke jo deenas jo traks no larstas miblestibas. Nefo darriht! Ta Nehgereene mannim bij japehrf var 500 dahldeereem! Tad nu bij laime ne is-teizama. Dshwoja wibrs ar feewu manna namna lä hallofchi, klauffja gohdiqi. Bet ne bij ne pufsgadda, — tad meefas larsta miblestiba bij isdeggufe, lä ohgle palikufe par pelueem! Apniffufchi, fahje weens ohrtram fpihtelt, rabtees, babtees, fantees, plehstees nifnafi var sunni ar fakki, wiffam nammam thet var leelu kustu. Man bij pohstis tohs sawaldobt. Peedfimme teem behrns. Utkal meers, — un wiffwairal mahte ar to behrnu ne sinnaja fo darriht no leelas miblestibas. Darrija täpat lä ehnu mahrites ar faweem behrneem. Luttinaja itt aplam. Bet kad behrns pufsohra gaddu wezs un atschkiris no puypa, tad ne zil ilgi, par fawu behrnu ne sinnaht ne gribbeja sinnaht, to rehje, lä funna fuzzenus reij, ja tohs atschkibrufe. — Dabbujis dftredeht, fa tai jaw effobt 2 behrni, fo täpat atschajufe, lifte tohs atwest pee mahtes nu tai eedewe. Bet, — ne gribbeseet ne tizzeht, — nei winna par teem preezajahs, nei luhdse, lai tohs paturroht. Isgabje abra! — Tahdi winni wiffi. Tahda irr Nehgeru miblestiba. Täpat ir lohpi mible. Kä labb fims fawu fungu mihle un klaufa par to, fa winnu barro un walda, ar to paschu miblestibu ir Nehgeru wehrgi fawu fungu mihle! To ar fints stahsteem jums warrem isstahstibt, kas patefi stahsti un ne tahdi isgudroit melli par zeetfirdigeem Nehgeru fingeem un Nehgeru engeleem, lä tas feewifchis faraktijis tai grah-makä!“ Tä teize dshmodamees.

Wehl runnadams preftim Nehgereem par labbu, kungs mannim wehl daschu nelabbu Nehgeru netikkumu israhdidams stahstija, fa schee leelafu preeku ne sinnoht par to: flinkoht un bes lahda darba buht. Teem reehjoht illates darbs, tadeht tillai us to gudro, no darba atrantees jeb to wilzinaht un nolikt us zittu deenu, lai arri jadarra ar nohti. Par dahwanahm ne zil ne preezajahs, bet ja fakka: nu tu warri flinkoht, — tad ar leelu preeku preezajahs. Wehl winni lohti preezigi, kad teem no wehl kehki islusterees. Tad sehd notuppufchi pee semmes, fildidamees pee ugguns un ptahpa, jeb dseed fawas paganu dseefmas un ehmojahs lä jaw behrni. Arri naktis lab-

prahit aiswelfahs schenkés, un tur tad dshwojoht par dauds traffi, beskanniqi un lohpyfki. Nehgeris arri muhscham ue apdohma nahfoschas deenas, jeb kas riht-deena bühschoht jadarra jeb jazeesee un jabauda. Ar tahdahm dohnahm un behdahm tee ne buht ne lanjahs, bet, lä jau neprahitigi lohpi, tillai dshwo tai weenai deenai un standai kas klah, tillai fawai meefai dshwodami.“

Tä kungs stahstija un runnaja un buhtu wehl rannajis, bet mannim jau bij apniffufchi tahdi stahsti; jo redseju, fa schis wibrs no fawa zetta ne bij nogreeschams, un mannim jaw var dauds firds fahjeje dftroht, lahda nelainiga tauta schee nabbaga Nehgeri un fa deemifchehl daschs wahreds gan israhdija, lahda semmajä fahrtä schee meluee zilwesti, ne ween tee, kas Amerikä par wehrgreen, bet warrbuht wehl wairal noschelojami tee, kas Amerikä no faweem uifneem paganu wirfneecem tohy dihriri bes schelastibas. Tizzu fa tee Nehgeri, kas par tahdu leelu nandu, 500—1500 dahldeereem pirkti, labbafi no faweem pirzejeem tohy turreti, ne lä no teem, kas tahdu nabbaga zilweku pahrdohd par pahri dahldeeru, jeb lahdu brandwihna puddeli, jeb masu neela leetu; fo tahds waganäs gan rehkina par zilwela dwehsele un meefu. Af grahti janopubfchahs, fa muhsu laikos ar zilwekeem tä wehl warr notikt! Zil augsti Deems kungs jateiz, fa mums irr freitigas waldifchanas un sinnamee lifkumi, kas illatru zilweku. Lai buhru fems jeb augtis, balts jeb melus, stipri farga un zeen lä zilweku. Ja nu schur tur tomehr gaddahs tahdi ne-apdohmigi, kas ir ar to naw ar meern, tad lai tuhlo us scheem nabbaga Nehgereem Amerikä un Amerikä. Un ja buhtu ir tahds, kas labprahit fakka: fa muhsu Latweefchu dshwe lihdsinajama ar scho webrgu buhschannu, tad tahds noyelu leelu grehfu, fa tillai pascha un zittu firdis famuffina un apgrehtrina ar tahdeem leeteem wahrdeem, kas prett flaidru taifnibu. Tas lai apzerre zeen. — e wahrduis, kas flaidri fakka: fa muhsu wezza klaußiba (gaites) gan naw nelahda teizama labba leera, bet tomehr nebuht naw turrama par wehrgu buhschannu, neds arri tai lihdsinajama. Latweefchi no 1817 un 18ta gadda palikkufchi b r i h w e l a u d i s, un itt no wiffas firds un dwehseles mehs par to preezajamees un Deewu teizam, fa Latweefchi schinnis 40 gaddas ar Deewa, fungu un dwehseku gannu paligu sinnaufchi ar gudribu un Deewabithfashannu jo deenas jo wairal dohtees un nahlt pee gohdigu kristigu brühw-kauschu gaismas, dshwes un fpehka. Lai Deems wehl un allasch paschirr miklas Latweefchu tautas gabjumu pee labklahfchanas garigi un laizigi. To no firds luhdamees.

Schohs rakstus islassijufchi ar prahtu un gohdu, schahdas tahdas dohmas jums gan zelsees. Pahrdohmajeet itt wiffu ar kristigu prahtu; jo te irr fo mahzitees.

Beidsoht peeseeku tiffai fcho wahrdu: ka schis garraais stahits naw til tahds no mannas galwas isgudrohts, bet ka es itt wiffu, un zil spehdams ie tohs wahrduš tã esmu farakstijis, lã no fchi Amerikas lunga mnttes esmu dštr-dejis, jeb pats runnajaš.

S—3.

Derrigi padohmi.

Drudsi warroht atdsiht, kad no rihta tu f fchã duhfchã dšer 1 ehdamu karroti uhdens, ohtrã rihtã 2 karrotos, treschã rihtã 3 u. t. j. pr. lihds 9 karrotehm. Tad atkal jadserr 8 karrotos, tad 7, tad 6 u. t. j. pr. atpakkat lihds 1. Kad šlimmais 8 jeb 9 karrotos uhdens peeminnetã wihšẽ dšehrie, tad gan jaw drudšis to atstahš; bet pee tam naw japaleek, bet jadserr atpakkat (lã jaw šazsihts) ar 9 karrotehm ešahkoht un ar 1 beidsoht, jo ziltadi drudšis atkal rohdaš. Ar fcho padohmu, kaš katram isdarrams un neko ne makša, jaw esmu daudseem drudsi atdsinnis, un wehl neweenu ne esmu atraddis, kaš zaur fcho padohmu ne buhtu no drudšcha pešihšis tappis.

Študras warr no istabahm un dahrseem is-nihdeht, kad tannĩ weetã kur tahs leen, krahsuš kwehpus noberr.

—Id.

Študdinašhana.

No Kuršišču Krohna pagasta teefas tohy us Kuršišču muššas waldiššanas iswehleschannu wiffseem pee Krohna muššas Kuršišcheem peederrigeem zilwekem, no wibrifšeku un feewifšeku abbas šahrtas, turklaht arri ispišteem nekruššcheem, kaš taggad ar jeb bes paš-fehm ahršpufs šawa pagasta dšhwo, uštei lts, un tur klaht usdohš, šawas usreifššanas šihmes bes šawesšanas šchẽ fanemt un šikšams noliktã laikã lihds **2tram Webruarim 1861** tahš wajjadšgas usnemšanas šihmes par winnu peerakstiščanu pee zitteem pagasteem, pee šchihš pagasta teefas peenešt, — ar to peedraudeschannu, ka tee, ja tã ne isdarrihš, pehž šikšameem, woi un bes winnu šihdšgribššanas pee zitteem pagasteem taps peerakstii, jeb winnu taggadejã pagastã deeneštũ nemt, no teefas puššes peefšeešt. 1

Kuršišču pagasta teefã, tai 14tã Oktoberi 1860.
(Nr. 1128.) Pag. wez.: M. Dšhipner.
Teefas šchihw.: Grube.

Šabbibas un prezzu širgus Šihgã tai 5. Nowemberi un Šeepajã tai 5. Nowemberi 1860 gaddã.

M a l f a j a p a r :	Šihgã.		Šeepajã.		M a l f a j a p a r :	Šihgã.		Šeepajã.	
	R.	Š.	R.	Š.		R.	Š.	R.	Š.
1/3 Ššchetw. (1 pušru) rudšu 200 lihds	2	10	2	—	1/2 pušdu (20 mahz.) dšelšes	1	—	1	10
1/2 " (1 ") šweešču 340 —	3	60	3	50	1/2 " (20 ") tabaka	1	25	1	40
1/3 " (1 ") meešču 175 —	1	85	1	80	1/2 " (20 ") šchšihšu apštinu	—	—	3	—
1/2 " (1 ") aušu . 120 —	1	30	1	—	1/2 " (20 ") šchab. zuhtu gall.	2	80	2	30
1/3 " (1 ") širnu 200 —	2	20	2	50	1/2 " (20 ") krohna šinnu	2	40	2	—
1/2 " (1 ") rušju rudšu wilt.	2	10	1	90	1/2 " (20 ") brackša šinnu	1	50	1	20
1/2 " (1 ") bišdelet. —	2	80	2	50	1 nužzu šinnu šehklu. . 11,50 lihds	8	50	9	—
1/3 " (1 ") " šweešču mil.	4	75	3	75	1 " šifšũ	11	50	11	—
1/3 " (1 ") meešču putrain.	2	50	2	50	10 pušdu šarkanas šabls . . .	5	15	4	60
10 pušdu (1 širkawu) šeena .	4	—	2	—	10 " ballas rušjas šabls . . .	5	25	4	60
1/2 " (20 mahz.) šweeštã 380 —	3	90	3	75	10 " " šmalšas " . . .	5	25	4	60

Šrihw dšriššehšt.

No šubrmallas-gubernemẽts augšlas waldiššanas puššes: Kollegienrath Š. Šlaese, Šensor. Šelgawã, tai 7. Nowemberi 1860.
No. 191.